

данням безоплатної правової допомоги між міністерствами юстиції, фінансів, Колегією адвокатів, керівництвом адвокатських контор. Причому з прийняттям Закону роль Колегії адвокатів в Естонії зростає, а суди, прокуратура та органи слідства є органами, що приймають рішення про необхідність надання безоплатної юридичної допомоги.

Законодавство всіх цих країн визначає, що фінансування безоплатної правової допомоги здійснюється з державного бюджету, проте крім коштів державного бюджету з цією метою можуть використовуватися дозволені законодавством інші кошти.

Не зайвим було б і обов'язкове ведення реєстру правової допомоги, яке згадується в Законі Латвійської Республіки «Про державну правову допомогу». Так, у цьому реєстрі мають фіксуватися всі заяви про надання та обсяг правової допомоги, інформація про відхилення заяв, відомості про осіб, яким надана допомога, та осіб, які її надали. Адже зазначена інформація необхідна для формування бюджету та політики у цій сфері.

У свою чергу, прийняття Закону України «Про безоплатну правову допомогу» є вагомим кроком до виконання Україною її міжнародних зобов'язань у сфері прав людини та запровадження європейських стандартів у сфері надання правової допомоги широкому колу осіб та забезпечення доступу до правосуддя.

Ніндіпова В.І.

*Національна академія прокуратури України,
начальник відділу досліджень проблем злочинності у сфері захисту
конституційних прав і свобод людини і громадянина,
державний радник юстиції 3 класу*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАГЛЯДУ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ І ЗАСТОСУВАННЯМ ЗАКОНІВ У СФЕРІ ОПЛАТИ ПРАЦІ: ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ

Під «правовим регулюванням» у юридичній літературі розуміють владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення охорони і розвитку, що здійснюється державою за допомогою всіх юридичних засобів (Рабінович П. М. Основи загальної теорії держави і права, 1995, с. 151), впорядкування суспільних відносин за допомогою норм права та інших правових засобів (Черданцев А. Ф. Теория государства и права, 2001, с. 342) чи сукупність різноманітних форм, засобів юридичного впливу держави на поведінку учасників суспільних відносин, які здійснюються в інтересах усього суспільства, колективу чи особистості, шляхом проголошення їх прав та обов'язків, встановлених дозволів і заборон, затвердження певних правових актів з метою підпорядкувати поведінку окремих суб'єктів встановленому в суспільстві порядку (Горшенев

В. М. Способы и организационные формы правового регулирования в социалистическом обществе, 1972, с. 19).

Виходячи зі змісту цього поняття можна дійти висновку, що його визначення є загальним для кожної галузі та конкретних правовідносин. Водночас стосовно відповідної сфери діяльності правове регулювання має як загальні, так і специфічні ознаки. Нагляд за додержанням і застосуванням законів у сфері оплати праці не є винятком із загального правила. Серед принципів правового регулювання цього нагляду передусім треба виділити його: триступеневість щодо рівня джерел регулювання, комплексність, під якою розуміється органічне поєднання в законодавчих актах правових норм, що визначають завдання, побудову, організацію діяльності та повноваження прокурорів, самостійність норм нагляду в системі права, що обґрунтовується єдністю предмета і особливістю метода правового регулювання у зазначеній сфері тощо.

Тож очевидно, що ефективність діяльності прокуратури у цій сфері правовідносин безпосередньо залежить від багатьох факторів, і передусім від повного, чіткого і конкретного правового регулювання. Важливо, щоб норми права, які регулюють права й обов'язки прокурорів, формулювалися достатньо повно, правильно відображали об'єктивні потреби розвитку суспільства. Прокурорський нагляд у цій сфері правовідносин потребує такої організації, завдяки якій нормативні принципи, що визначають порядок діяльності прокурорів, були узгоджені з правовими нормами, які регламентують їх права й обов'язки. На жаль, чинне законодавство у вказаній сфері правовідносин поки що не повною мірою відповідає зазначеним вимогам, внаслідок чого створює перешкоди в застосуванні правових норм і знижує рівень ефективності реалізації повноважень прокурорів.

Так, потребує удосконалення законодавство, що регулює порядок оплати праці та погашення заборгованості з неї підприємствами-банкрутами, оплати праці у натуральній формі; покладення обов'язку з погашення заборгованості за рахунок власника підприємства та вжиття правових заходів, які сприяли б виведенню заробітної плати із «тіні» тощо. Водночас особливої уваги потребує удосконалення нормативно-правової бази, що регулює порядок реалізації повноважень прокурора.

Наприклад, позитивні результати мають прокурорські перевірки з нагляду за додержанням і застосуванням законів у сфері оплати праці за участю спеціалістів. Участь спеціалістів у перевірках дає можливість отримати більш повну інформацію про характер правопорушень, обставини, що їм сприяли та про конкретних правопорушників. Використання матеріалів, зібраних спеціалістами, дає можливість прокурору ґрунтовніше розібратися зі станом дотримання законів і внести аргументовані пропозиції до усунення і попередження правопорушень та притягнення осіб, які їх скоїли, до відповідальності.

Рекомендації щодо залучення до перевірок спеціалістів, використання їх знань для вивчення окремих документів, матеріалів, актів чи

висновків містяться у деяких наказах і вказівках Генерального прокурора України. В ст. 20 Закону України «Про прокуратуру», яка присвячена повноваженням прокурора при здійсненні нагляду за додержанням і застосуванням законів, зокрема у п. 3, передбачено його право вимагати від керівників та колегіальних органів виділення спеціалістів для проведення перевірок, відомчих і позавідомчих експертиз. У Положенні про порядок проведення органами прокуратури перевірок при здійсненні нагляду за додержанням і застосуванням законів зазначено, лише порядок скерування для виконання вимоги про виділення спеціалістів органів державного нагляду (контролю), нагляд за якими покладається на прокуратури вищого рівня (п. 6.8.). Проте в жодному нормативно-правовому акті зазначений порядок детально не врегульовано. В практичній діяльності ці питання іноді вирішуються на відомчому рівні між відомством і органами прокуратури, однак таке правове регулювання не вирішує проблеми в цілому.

Вбачається за доцільне законодавчо врегулювати порядок залучення спеціалістів для участі у прокурорських перевірках, що склався на практиці, і передбачити норму, яка зобов'язувала б керівників установ, підприємств, організацій незалежно від форм власності виділяти спеціалістів на вимогу прокурора та встановлювала б ним розумний термін для їх участі в проведенні перевірок, відомчих і позавідомчих експертиз. Те ж саме стосується і порядку реалізації повноважень прокурора: вимагати від керівників та колегіальних органів проведення перевірок, ревізій діяльності підпорядкованих і підконтрольних підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності; мати доступ до відповідних інформаційних баз даних цих державних органів, які також належним чином не врегульовані. Та ж сама вимога прокурора як основний структурний елемент системи правових засобів нагляду спрямована на реалізацію завдань і здійснення прокурорських повноважень та потребує нормативно-правового врегулювання щодо її структури і змісту.

Більш повне і чітке врегулювання зазначених питань сприятиме ефективній реалізації прокурорських повноважень.

Тарасишина О. М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових та правоохоронних органів,
кандидат юридичних наук*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ТА ВТІЛЕННЯ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Правозахисна природа адміністративного судочинства немислима без визначення та дотримання його принципів, первинних засад існування, які опосередковують закономірність такого існування і взаємний зв'язок